

Fővárosi Ítéltábla

2.Kf.27.057/2008/15. szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Fővárosi Ítéltábla az MBI Nemzetközi Marketing Tanácsadó és Biztosításközvetítő Kft. (Budapest) I.r. és az UNION Biztosító Zrt. (Budapest) II.r. felpereseknek a Gazdasági Versenyhivatal (Budapest., hivatkozási szám: Vj-45/2006.) alperes ellen versenyügyben hozott közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt indult perében a Fővárosi Bíróság 2007. évi szeptember hó 13. napján kelt 2.K.35.010/2006/29: számú - kiegészített - ítélete ellen az alperes által 30. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés, valamint az I.r. felperes által a Fővárosi Ítéltáblánál Kf/3. sorszám alatt előterjesztett csatlakozó fellebbezés folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel nem támadott rendelkezéseit nem érinti, fellebbezéssel támadott rendelkezését megváltoztatja és az I.r. felperes keresetét teljes egészében elutasítja.

Kötelezi az I.r. felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 100.000 (azaz százezer) forint együttes első- és másodfokú perköltséget, valamint az államnak - az illetékügyekben eljáró hatóság külön felhívására - 16.500 (azaz tizenhatezeröttszáz) forint kereseti és 36.000 (azaz harminchatezer) forint fellebbezési illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen további fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

A másodfokú bíróság által kiegészített tényállás szerint az I.r. felperes 1989-ben kezdte meg biztosítást, nyugdíjalapot kiegészítő tevékenységét. Elsődlegesen biztosításközvetítést folytat.

Ügynökei egyéni vállalkozók és betéti társaságok amelyek multilevel rendszerben tevékenykednek.

A versenyhatóság az 1999. évi május hó 10. napján kelt Vj-168/1998/78. számú határozatával megállapította, hogy az I.r. felperes a fogyasztói döntés tisztességtelen befolyásolására alkalmas magatartást tanúsított azzal, hogy eljárás alá vont társával együtt biztos életbiztosítás fedezete melletti lakáshitelhez jutás lehetőségét, többszörös állami támogatást és átlagon felüli hozamot ígértek) a fogyasztóknak, továbbá azzal, hogy 1998. február 23-ától nem tájékoztatták a fogyasztókat a hitelhez jutás általuk ismert feltételeiről. Ezért az I.r. felperest 3.000.000 forint versenyfelügyeleti bírság megfizetésére kötelezte.

A határozat bírósági felülvizsgálata iránt indított perben a Legfelsőbb Bíróság a 2003. évi április hó 23. napján kelt Kf.II.39.908/2001/5. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a felperesek keresetét teljes egészében elutasította.

A versenyhatóság a 2000. évi április hó 9. napján kelt Vj-7/2000. számú határozatával megállapította, hogy az I.r. felperes eljárás alá vont társával az "MBI Otthonteremtés" elnevezésű prospektusaikban a fogyasztók megtévesztésére alkalmas tájékoztatást adtak. Ezen prospektusok terjesztését a határozat kézhezvételével egyidejűleg megtiltotta. Az I.r. felperest 4.000.000 forint bírsággal sújtotta.

A felperesek 2000. évi szeptember hó 15. napján biztosításközvetítői megállapodást kötöttek az "MBI Befektetési Jövősámla" elnevezésű termék vonatkozásában. Ez időben a felperesek egyike sem állt szerződésben a Kereskedelmi és Hitelbank Rt.-vel a megállapodás tárgyát képező biztosítással rendelkező ügyfelek által igénybe vehető hitellehetőségek tárgyában.

Az alperes a 2006. évi szeptember hó 7. napján kelt Vj-45/2006/27. számú határozatában megállapította, hogy az I. és II.r. felperesek 2000. szeptember 19-étől 2002. május 31-éig, a Kereskedelmi és Hitelbank Rt. 2002. január 1-jétől 2002. május 31-éig az "MBI Befektetési Jövősámla" elnevezésű biztosítási termékhez kapcsolódó hitellehetőséggel kapcsolatban megsértették a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban Tpv.) 8. §-ának (2) bekezdés a) pontját, mert a fogyasztók megtévesztésére alkalmas magatartást tanúsítottak. Ezért az I.r. felperessel szemben

72.000.000 forint, a II.r. felperessel szemben 24.000:000 forint, míg a perben nem álló bankkal szemben 3.000.000 forint bírságot szabott ki a Tpvt. 78.§-ának (1) bekezdése alapján. Indokolása szerint e körben - a Tpvt. 78.§-ának (3) bekezdése alapján - figyelembe vette a vizsgálattal érintett termék sajátos bizalmi jellegét, a jogsértéssel érintett több éves időtartamot, a jogsértéssel elért fogyasztói kör nagyságát, azt a körülményt, hogy a biztosítási szerződés megkötésével a fogyasztó legalább húsz évre lekötözte magát, évekre vállalva a díj fizetését, amely azt is jelenti, hogy a más biztosítókhoz fordulás (újabb szerződéskötés) lehetősége korlátozottabbá vált, így a jogsértő magatartás piaci hatása időben elhúzódó volt. A felperesek esetében értékelte továbbá, hogy a biztosítási terméknek csak az egyik lényeges tulajdonságaként ismertették a kedvezményes hitellehetőséget, és ez nem az összes fogyasztót befolyásolhatta a versenyjogilag releváns döntés meghozatalában. Emellett a Legfelsőbb Bíróság 2006. évi május hó 11. napján kelt Pfv.VIII.20.248/2006/7. számú ítélete szerint a felperesek a biztosítási szerződés megkötésekor nem tanúsítottak szándékos megtévesztő magatartást a kedvezményes lakáshitel biztosításával kapcsolatban. Az I.r. felperes vonatkozásában figyelemmel volt a biztosítási szerződések után részére kifizetett jutalékok magas összegére, valamint a megszűnt szerződések utáni jutalék-visszaírásokra is. Súlyosító körülményként értékelte, hogy az I.r. felperest korábban már két ízben marasztalták a fogyasztói döntések tisztességtelen befolyásolására alkalmas magatartása miatt, így már ismertnek kellett lennie előtte, hogy milyen versenyjogi követelményeknek kell eleget tennie. A II.r. felperes esetében az életbiztosítási piacon - ezen belül a befektetési egységekhez kötött életbiztosítások alpiacán - fennálló részesedését, és a perben nem álló bank 2002. május 27-i keltezésű levelének kézhezvételét követően tanúsított magatartását emelte ki. A bíróság összegének meghatározásakor a Legfelsőbb Bíróság eseti döntéseire utalással arra hivatkozott, hogy a preventív cél csak olyan mértékű bírsággal valósítható meg, amely a jogsértést elkövető vállalkozásoknak érezhető megterhelést jelent.

Az I.r. felperes keresetében elsődlegesen az alperesi határozat megváltoztatásával annak megállapítását kérte, hogy magatartása nem volt versenyjogsértő. Másodlagos kérelme a bíróság törlésére irányult, a jogsértés csekély jelentőségére hivatkozással. Harmadlagosan a bíróság összegének mérséklését, és a másik két eljárás alá vonttal szemben kiszabott bírsághoz való arányosítását kérte. A bíróságkiszabás körében kifogásolta, hogy az alperes a jogsértő állapot időtartamának meghatározását nem bizonyította, és a jogsértéssel elért előnnyel összefüggésben a jutalék magas összegüként való értékelését nem indokolta. Álláspontja szerint a vele szemben folytatott két korábbi versenyfelügyeleti eljárást nem lehetett volna

figyelembe venni, mert a vizsgált időszakban az elmarasztaló határozatok még nem voltak jogerősek. Sérelmezte, hogy az esetében értékelt enyhítő körülmények ellenére az alperes a törvényi maximumban határozta meg a bírságösszeget, amely az eljárás alá vontak jogsértésért való felelősségének mértékét is figyelembe véve belső aránytalanságot mutat. Állította, hogy a biztosítási termék piaci szempontból nem volt jelentős, ezért nem volt piaczavaró hatása. A biztosítási termék után járó jutalék a bírságkiszabás alapja nem lehet.

A II.r. felperes keresetében az alperesi határozat megváltoztatásával a versenyfelügyeleti eljárás megszüntetését és a bírságkiszabás mellőzését, avagy annak mérséklését kérte.

Az alperes - a határozatban foglaltak fenntartása mellett - a felperesek keresetének elutasítását kérte azzal, hogy a bírság kiszabása során a mérlegelés szempontjainak rögzítése mellett mindkét felperes tekintetében megfelelően határozta meg a bírság mértékét.

Az elsőfokú bíróság ítéletében - az I.r. felperes kereseti kérelmének részben helyt adva - az alperes határozatát megváltoztatta, és az I.r. felperes terhére megállapított bírságot 10.000.000 forintra mérsékelte, ugyanakkor a II.r. felperes keresetét elutasította. Megállapította, hogy az alperes a tényállást feltárta, a felperesek versenyjogi felelősségére és annak arányára vonatkozóan levont jogi következtetése helytálló volt. Megítélése szerint a Tpv. 78.§-ának (1) bekezdése szerint kiszabható bírságmaximumból kiindulva és a felperesek azonos arányú felelősségét alapul véve a bírságösszegeknél megmutatkozó belső aránytalanságra tekintettel a versenyhatóság nem végzett okszerű mérlegelést. Kifejtette, hogy amennyiben a bírságösszeg csökkentésének irányába ható enyhítő körülmények fennállnak, akkor a törvényi maximum szerinti összegben a bírság jogszerűen nem szabható ki. Ezt meghaladóan a II.r. felperes esetében enyhítő körülményként értékelt tényezőket - az alacsony piaci részesedést, valamint a 2002. május 27-i keltezésű banki levél kézbesítését követően tanúsított magatartást - az I.r. felperes esetében is figyelembe veendőnek tartotta.

Az alperes fellebbezésében nem vitatta az elsőfokú bíróságnak a felperesek terhére rótt jogsértések körében tett megállapításait, kizárólag a bírságot mérséklő részében kérte az elsőfokú ítélet megváltoztatását, és az I.r. felperes keresetének teljes egészében való elutasítását. Hangsúlyozta, hogy a Tpv. 78.§-ának (1) bekezdése nem értelmezhető akként, hogy a versenyhatóságnak a törvényi maximumból kellene kiindulnia. Ez a szankció meghatározásakor csak a legvégén bír jelentőséggel oly módon, hogy ezt a határt a kiszabott

bírság összege nem haladhatja meg. Álláspontja szerint a határozatában a II.r. felperesnél egyedi enyhítő körülményként figyelembe vett tényezőket - bizonyítottság hiánya miatt - az elsőfokú bíróság nem értékelhette volna bírságsökkentő körülményként az I.r. felperes javára. Kiemelte, hogy a jelen harmadik versenyfelügyeleti eljárásban is azonos jogsértést elkövető I.r. felperes a részéről ténylegesen közvetített szerződések után milliárdos összegű jutalékra volt jogosult. Állította, hogy a Tpvt. 78.§-ának (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelően állapította meg a bírság összegét, amelynek indokait a határozata 85. pontjában részletesen rögzítette. Okszerű mérlegelésére figyelemmel az elsőfokú bíróság tévesen mérsékelte az I.r. felperest terhelő bírság összegét.

Az I.r. felperes az alperesi fellebbezés kézhezvételét követően előterjesztett csatlakozó fellebbezésében az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását kérte, mind a jogalap, mind a bírságkiszabás körében a kereseti kérelmében foglaltaknak megfelelően. Hangsúlyozta, hogy az alperes a perben nem álló, mégis a legsúlyosabban felróható magatartást elkövető bankot éves árbevételének 0,005%-ának megfelelő összegű bírsággal sújtotta, amelyhez képest a saját bevételéhez viszonyítottan csak ennél alacsonyabb összegű bírság kiszabásának van helye. Erre figyelemmel az elsőfokú bíróság által megállapított 10.000.000 forint összegű bírság további mérséklését kérte.

A másodfokú bíróság az I.r. felperes csatlakozó fellebbezésének a jogsértés hiányára alapított - elutasított - kereseti kérelemmel összefüggő részét hivatalból elutasította. A Legfelsőbb Bíróság Kpkf.IV.37.288/2008/2. számú végzésével a másodfokú bíróság végzését helybenhagyta.

A II.r. felperes fellebbezést nem terjesztett elő.

Az alperes fellebbezése alapos, az I.r. felperes csatlakozó fellebbezése nem alapos.

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253.§-ának (3) bekezdése szerinti terjedelemben, az előterjesztett fellebbezés, csatlakozó fellebbezés és ellenkérelem korlátai között - az I.r. felperessel szemben kiszabott bírság tekintetében - bírálta felül. Ennek során megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a bírságkiszabás során értékelhető tényezőket részben nem teljes körűen, részben pedig helytelenül tárta fel, így azok helyesbítésre, illetve

kiegészítésre szorulnak, valamint a helyesen feltárt körülményeket nem a súlyuk, nyomatékuk szerint értékelte.

Ezzel összefüggésben rámutat a Fővárosi Ítéltábla - amint azt korábban már több eseti döntésében is kiemelte -, hogy a (büntetés jellegű) bírság szankciót a ténylegesen elkövetett jogsértés súlyához, jellegéhez, valamint az adott ügyben feltárt enyhítő és súlyosító körülményekhez igazodóan, mérlegeléssel kell kiszabni, aminek főbb szempontjait - példálózó jelleggel - a Tpv. 78.§-ának (3) bekezdése határozza meg. Eszerint a bírság összegét az eset összes körülményeire - így különösen a jogsérelem súlyára, a jogsértő állapot időtartamára, a jogsértéssel elért előnyre, a jogsértő felek piaci helyzetére, a magatartás felróhatóságára, az eljárást segítő együttműködő magatartására, a törvénybe ütköző magatartás ismételt tanúsítására - tekintettel kell meghatározni. A jogsérelem súlyát különösen a gazdasági verseny veszélyeztetettségének foka, a fogyasztók, üzletfelek érdekei sérelmének köre, kiterjedtsége alapozhatja meg.

E helyen csak utal arra a másodfokú bíróság; hogy az alperes is a Tpv. 78.§-ának (3) bekezdése alapján köteles mérlegelni, de ennek során figyelembe veheti a bírságszámítás körében kiadott Közleményét is, amely zsinórmértékként az egyes szempontok szerinti súlyozásban nyújt segítséget számára. A bíróság azonban semmilyen formában nincs kötve az alperesi Közleményhez, mint az általa alkalmazott matematikai számításhoz, mivel a bírósági felülvizsgálat jogszerűségi vizsgálatot vagyis a törvénynek (Tpv. 78.§) való megfelelés vizsgálatát - jelenti. A jelen ügyben is a bíróságnak a 2005. évi november hó 1. napját követően hatályos és az ezt követően indult peres eljárásokban alkalmazandó Pp. 339/B.§-a szerint kellett vizsgálnia a mérlegelési jogkörén hozott határozatrész jogszerűségét, így azt, hogy a közigazgatási szerv a tényállást kellő mértékben feltárta-e, az eljárási szabályokat betartotta-e, a mérlegelés - Tpv. 78.§-ának (3) bekezdése szerinti - szempontjai megállapíthatóak-e, és a határozat indokolásából a bizonyítékok ekkénti mérlegelésének okszerűsége kitűnik-e.

Az adott perbeli esetben a bírságkiszabás körében az első- és a másodfokú bíróság álláspontja lényegesen eltérő volt, aminek az oka alapvetően az enyhítő és súlyosító körülmények mikénti feltárása és mérlegelése körében keresendő. Ezért a jelen ügy kapcsán a Fővárosi Ítéltábla - a bírságkiszabás aránytalanságainak megelőzése érdekében - indokoltnak látta *általánosságban is kiemelni azokat a főbb szempontokat, amelyeket döntésénél az enyhítő és*

súlyosító körülmények értékelése során vezérfonalként szem előtt tartott - azzal a megjegyzéssel, hogy eddig is ezek voltak és ezt követően is ezek lesznek azok az elvek, amelyek alapján a másodfokú bíróság eljár(t).

A Tpv. 78.§-ának (3) bekezdésében írt rendelkezés a versenyhatóság és a bíróságok számára azt a kötelezettséget jelenti, hogy a felek által felajánlott bizonyítás keretei között a bírságkiszabás során figyelembe jövő valamennyi (tehát nemcsak az e törvényhelyben exemplifikatív módon meghatározott) alanyi és tárgyi tényezőt felderítsék, és azokat a jogkövetkezmények alkalmazásakor értékeljék. E feltárandó bírságkiszabási tényezőket nyilvánvalóan nem lehet egyszer s mindenkorra, végleges érvennyel meghatározni, de a Fővárosi Ítéletábrla a fentiekből következően mégis szükségesnek látott egy olyan általános iránymutatást, amely felsorakoztatja mindazokat a körülményeket, amelyek felderítését és értékelését a versenyhatóság és a bíróságok részéről - a törvény rendelkezése alapján - indokoltnak tartja. A törvény előtti egyenlőség alapelvének (Alkotmány 57.§ (1) bek.) ugyanis az egységes jogalkalmazás felel meg, és ebbe az is beletartozik, hogy a szankcionálást - a büntetésjellegű bírság kiszabását - befolyásoló körülmények értékelése ne mutasson feltűnő és indokolatlan eltéréseket.

Lényeges, hogy a bírságkiszabást befolyásoló körülményeket nem általánosságban, nem elvontan, nem mechanikusan - a Közlemény szerinti számszaki adatok matematikai műveletekkel való kezelésével -, hanem a konkrét ügy tényeire vonatkoztatva kell értékelni, és megindokolni. Valamely, általában súlyosítónak vagy enyhítőnek tartott tényezőt akkor lehet a konkrét ügyben is ilyenként értékelni, ha az indok, amely miatt annak súlyosító vagy enyhítő hatása van, az adott ügyben is megállapítható.

A bírságkiszabási körülményeket egymással egybevetve, összefüggésükben kell értékelni. Nem a számuk, hanem az adott esetben meglevő hatásuk a döntő a bírság összegének meghatározásánál. A bírságot befolyásoló tény nyomatéka annál nagyobb, minél nagyobb mértékben áll fenn az indok, amely miatt az adott körülménynek enyhítő vagy súlyosító hatása van. Azonos jelentőségű enyhítő és súlyosító körülmények egymás hatását semlegesíthetik. Lehetséges, hogy a súlyosító körülményeknek együttesen vagy közülük egynek olyan nagy nyomatéka van, hogy az a szemben álló körülmények hatását teljesen kioltja, és az enyhítő körülmények mellett is sor kerülhet a maximális összegű bírság (a Tpv.

78.§-ának (1) bekezdése szerinti, a jogsértést megállapító határozat meghozatalát megelőző üzleti évben elért nettó árbevétel tíz százalékának) kiszabására.

D) ENYHÍTŐ KÖRÜLMÉNYEK:

- a. A huzamosabb ideje jogszerűen végzett tevékenység enyhítő körülmény, de ha az eljárás alá vont a tevékenységét a jogsértés elkövetése előtt nem sokkal kezdte meg, a korábbi marasztalás hiánya nem enyhítő körülmény. Alig van jelentősége olyan esetben, amikor a huzamosabb ideje jogszerűen tevékenykedő eljárás alá vont kiemelkedő súlyú jogsértést követ el. A huzamosabb ideje jogszerűen végzett tevékenység általában nem tekinthető enyhítő hatásúnak, ha a korábbi versenyfelügyeleti eljárást az ügyfél kötelezettségvállalására (Tpvt. 75. § (1) bek.) figyelemmel szüntették meg.
- b. Azt a körülményt, hogy az eljárás alá vont a tevékenységet a jogsértés elkövetése előtt nem sokkal kezdte meg, csak abban az esetben lehet enyhítőként figyelembe venni, ha bizonyítható, hogy a csekély súlyú jogsértés az üzleti életben való járatlanságának tudható be, ezen felül törekedett a jogsértés káros következményeinek elhárítására, valamint az eset összes körülményének gondos mérlegelése után alappal feltehető, hogy a jövőben jogkövető magatartást folytat.
- c. Enyhítő körülményként vehető figyelembe, ha az eljárás alá vont más piaci szereplő ráhatására vagy befolyása alatt követte el a jogsértést.
- d. Enyhítő körülmény az eljárás alá vont felróhatóságának hiánya, vagyis ha bizonyítható, hogy úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható, a társadalom értékítéletének megfelelő volt, illetve az is, ha a magatartásának felróhatósága csekély fokú. Az eljárás alá vontnak felróható a fogyasztók nem igaz, nem valós és nem pontos módon történő tájékoztatása, ám ha ennek valamilyen formában igyekszik eleget tenni (például apróbetűs tájékoztatás), akkor a magatartása felróhatóságának fokát nem lehet olyan súlyúnak értékelni, mintha erre nem is törekedett volna.
- e. Az együttműködés körében az eljárás alá vont adatszolgáltatása, valamint azon körülmény, hogy a jogsértést elismerte, nem tekinthetők a jogkövető magatartást előíró törvényi kötelezettségen túlmutató mértékű olyan enyhítő körülményeknek, amelyek önmagukban enyhébb szankció kiszabását vonják maguk után. Enyhítő hatású

ugyanakkor az eljárás alá vont olyan mértékű közreműködése, amely a jogsértés felderítésének eredményességét szolgálta. Fokozottabban enyhítő körülmény a jogsértés önkéntes bejelentése. Különös a nyomatéka, ha ennek folytán vált lehetővé a jogsértő cselekmény felderítése, vagy a bejelentés ezt jelentős mértékben elősegítette.

- f. Az eljárás alá vontnak a jogsértés káros következményeinek elhárítására, tevőleges jóvátételére vonatkozó tevékenysége enyhítő körülmény, különösen akkor, ha a jogsértő állapot megszüntetésére az eljárás megindítását megelőzően kerül sor.
- g. A jogsértéssel okozott jogsérelem súlyát nagymértékben a cselekmény káros következményei határozzák meg, egyebek mellett a piaci viszonyokat torzító hatás (ténylegesen bekövetkezett versenykorlátozás, avagy az arra való alkalmasság), illetve a piaci szereplőknek, fogyasztóknak okozott hátrány mértéke. A jogsértéssel általában együtt járó jogsérelemnél lényegesen kisebb mértékű káros következmények enyhítő körülményként értékelhetők.
- h. Enyhítő körülményként vehető figyelembe a jogsértéssel elért előny hiánya, ezzel szemben nem enyhít az előny feltárásának hiánya.
- i. Ha a jogsértés elkövetésétől számított hosszabb idő telt el, az enyhítő körülmény, de minél súlyosabb a jogsértés, annál hosszabb az az idő, amely enyhítőként értékelhető. Minél nagyobb az időmúlás, annál erősebb a nyomatéka; viszont csökken, sőt akár el isenyészhet, ha az időmúlást maga az eljárás alá vont idézte elő.

II) SÚLYOSÍTÓ KÖRÜLMÉNYEK:

- a. A korábbi marasztalást követő ismételt jogsértés általában súlyosító körülmény. Ha azonban a korábbi marasztalás kisebb súlyú jogsértés miatt történt, és a versenyhatóság határozatának meghozatala óta már hosszabb idő eltelt, ennek súlyosító körülményként való értékelése általában nem indokolt. Növeli azonban a jogsértés ismételt voltának súlyosító hatását, ha az eljárás alá vont vállalkozást korábban súlyos jogsértés miatt szankcionálták, illetve ha a határozat meghozatalától az újabb jogsértés elkövetéséig rövid idő telt el. Az ismételt jogsértés megállapíthatóságához a törvényi tényállás azonossága nem szükséges, azonban e körülmény súlyosító ereje nagyobb abban az esetben, ha különös (az eljárás alá vont ugyanolyan vagy hasonló jogsértést követ el

ismételten) vagy többszörös (ismételt jogsértést követően bármely jogsértés újabb elkövetése) ismétlésről van szó. Ennél is fokozottabb az ismételt jogsértés nyomatéka, ha az eljárás alá vont sorozatosan jogsértő magatartást tanúsít. A jogsértés ismételtségének megállapítása során nemcsak a közigazgatási bíróság által már jogerősen felülvizsgált döntéseket lehet figyelembe venni, értékelhetőek a jogerős hatósági döntések - az esetlegesen folyamatban lévő bírósági eljárástól függetlenül - is.

- b. Ha a korábbi versenyfelügyeleti eljárást az ügyfél kötelezettségvállalására (Tpvt. 75. § (1) bek.) figyelemmel szüntették meg, és a kötelezettségvállalás ugyanolyan vagy hasonló jogsértés kapcsán történt, az súlyosító körülmény lehet, főként ha az eljárás alá vont ezt a korábban vállalt kötelezettségét nem, vagy csak bíróság kiszabását (Tpvt. 76.§ (4) bek. a) pont) követően teljesítette.
- c. Súlyosító körülmény az is, ha az eljárás alá vont a jogsértést az ellene folyamatban lévő más versenyfelügyeleti eljárás alatt követi el.
- d. A bizalmi jellegű termékekkel (például gyógyszerekkel, gyógyhatású készítményekkel - banki és pénzügyi szolgáltatásokkal, illetve általában az ún. magasabb érdekelttségű szolgáltatásokkal) összefüggésben elkövetett jogsértés_súlyosabb megítélésű.
- e. Az eljárás alá vont kezdeményező, vezető, másokat jogsértésbe vivő szerepe súlyosító körülmény.
- f. Ha a jogsértést többen együttesen követik el, akkor egymás szándékát kölcsönösen erősíthetik, végre tudnak hajtani olyan jogsértést is, amelyre külön-külön nem lennének képesek. Az együttes elkövetés általában a jogsértés veszélyesebb formája, ezért például a kartellmegállapodás súlyosan jogsértőnek minősül. E körülménynek annál nagyobb a nyomatéka, minél többen vesznek részt az együttes elkövetésben. Kiemelt súllyal indokolt figyelembe venni abban az esetben, ha az eljárás alá vontnak - például a jogsértésben való részvételtől való tartózkodása vagy visszalépése folytán - lehetősége lett volna a jogsértést megakadályozni.
- g. Súlyosabban ítélandó meg a felróható magatartás, amely az adott helyzetben általában elvárható magatartási mércét nem éri el, a társadalom értékítéletének nem felel meg.

- h. A jogsértés több elkövetési magatartással történő megvalósítása súlyosabban ítélandó meg.
- i. Az elkövetési mód nagyfokú intenzitása - különösen az üzleti döntések tisztességtelen befolyásolásának tilalma körében értékelhetően - súlyosító körülmény.
- j. Szintén súlyosabb megítélés alá esik az időben elhúzódó jogsértés.
- k. A cselekmény káros következményeinek vizsgálata körében a jogsértéssel általában együtt járó jogsérelemnél lényegesen nagyobb mértékű káros következmények (így a jogsértés továbbgyűrűző piaci hatása, illetve az érintett fogyasztói kör körülményeinek hátrányos változását, rosszabbodását előidéző jogsértés) súlyosító körülményként értékelhetők.
- l. Szintén súlyosító körülmény a jogsértő magatartással elért előny; aminek annál nagyobb a nyomatéka, minél tetemesebb ez az előny az eljárás alá vont oldalán.
- m. Súlyosító körülmény a jogsértéssel érintett fogyasztói kör, illetve piac átlagosat lényegesen meghaladó nagysága, kiterjedtsége.
- n. Súlyosabban ítélandó meg, ha az érintett fogyasztói kör sérülékeny, figyelembe véve a potenciálisan sérelmet szenvedők tudásszintjét is.
- o. A jogsértések elszaporodottsága súlyosító körülmény akkor, ha a köztudomás szerint az adott ügyben elbírált vagy az ahhoz hasonló jogsértések száma az elkövetéskor a korábbi időszakhoz képest lényegesen emelkedést mutat, vagy ha a számuk az adott földrajzi piacon lényegesen magasabb volt az átlagosnál.

Mindezen tényezők mérlegelése során minden esetben szem előtt kell tartani a szankcionálás speciál- és generálpreventív célját, vagyis az egyéni és az általános megelőzés szempontjait. Az előbbi követelmény azt jelenti, hogy az adott szankció alkalmazása folytán az eljárás alá vont újabb jogsértéstől való tartózkodása legyen elérhető. Az egyéni visszatartásnak - a jogirodalomban "jogi nevelésként" is ismert módja nem feltétlenül jelenti az eljárás alá vont

értékrendjének kedvező irányú változását, mert megvalósul akkor is, ha az újabb jogsértéstől csupán az újabb szankció kiszabásának lehetősége miatt tartózkodik. Megfelelően megválasztott fajtájú és mértékű szankciókkal emellett valamennyi piaci szereplő magatartása meghatározott irányba befolyásolható. A joghátrány ezen utóbbi, általános visszatartó hatása akkor kedvező, ha az abban kifejeződő etikai megítélés a társadalom tagjaiban a pozitív, kívánatos értékrend megszilárdulásának folyamatához járul hozzá.

A fentebb kifejtett általános elvek alapulvételével *a konkrét perbeli esetben* nem tartotta elfogadhatónak a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróságnak azt az okfejtését, amely szerint a bírságkiszabás során a kiindulási pontot a Tpvt. 78.§-ának (1) bekezdésében meghatározott maximális összeg jelenti. Ez a törvényi rendelkezés ugyanis - amint arra az alperes a fellebbezésében helyesen utalt is - a kiszabható bírság felső határát állapítja meg, meghatározva egyben a mérlegelés keretét is. Ezért mindig ez a keret az, amelyen belül a bírság összege minden esetben egyedileg, a Tpvt. 78.§-ának (3) bekezdése szerinti mérlegeléssel megállapítható.

Tévedett az elsőfokú bíróság akkor is, amikor a felpereseknek az alperesi határozat 81. pontjában megállapított azonos mértékű versenyjogi felelősségéből lényegében arra következtetett, hogy velük szemben azonos arányú bírságot kell kiszabni. Ez a megállapítás mindössze arra vonatkozhat, hogy a felperesek mindegyikének a felelőssége megállapítható a vizsgált jogsértés tekintetében, tevékenységük összefüggő láncolata alakította ki a fogyasztók megtévesztésére alkalmas, önmagában is jelentős súlyú jogsértő magatartást, amelyet - az együttes elkövetésre figyelemmel - még súlyosabban kell értékelni.

Ebben az együttműködési láncolatban kiemelkedik az I.r. felperes magatartása, hiszen ügynökei révén ő állt közvetlen kapcsolatban a fogyasztókkal, vagyis mint legutolsó láncszem, lehetősége lett volna a fogyasztók igaz, valós, pontos tájékoztatására, amit mégis elmulasztott.

Erre figyelemmel az eljárás alá vontak szankcionálásának az alperesi határozaton belüli belső arányossága sem az azonos mértékű, de még az azonos arányú szankcióban sem fejeződik ki, mert a belső arányosság a jelen esetben - és általánosságban is - az eljárás alá vontak által elkövetett cselekménnyel, az abban való közrehatással, és az erre figyelemmel is értékelt enyhítő és súlyosító körülményekkel való arányosságot jelenti.

A bírságkiszabási körülményeket megvizsgálva megállapítható, hogy tévedett az elsőfokú bíróság, amikor az I.r. felperes esetében enyhítő körülményként értékelte az alacsony piaci részesedését, mert erre vonatkozó adat nem állt rendelkezésre. Ugyancsak téves azt a körülményt az I.r. felperes javára értékelni, hogy nem merült fel adat arra nézve, hogy a banki levél kézhezvételét követően ne módosított volna a piaci magatartásán, ezt ugyanis az I.r. felperesnek kellett volna bizonyítania.

Az alperesi határozatban írt enyhítő körülményeken túl további - a javára figyelembe vehető - körülményre az I.r. felperes nem hivatkozott és nem bizonyított, továbbá ilyen tényezőre egyéb adat sem merült fel az eljárás során.

Ezzel szemben az alperes helyesen értékelte az I.r. felperes terhére súlyosító körülményként, hogy az I.r. felperes a perbeli jogsértést bizalmi jellegű termékkel kapcsolatosan követte el, hiszen az "MBI Befektetési Jövőszámla" elnevezésű biztosítási termék a fogyasztók számára legalább 20 évre szóló lekötöttséget jelentő, így elhúzódó piaci hatással bíró életbiztosítási konstrukció volt. Szintén helyesen értékelte súlyosító körülményként az I.r. felperesi jogsértés több mint másfél éves (hosszú) időtartamát, valamint hogy a jogsértés széles fogyasztói kört érintett. A jogsértő magatartással - a jutalékokból és jutalék-visszaírásokból elért - tetemes előny is alappal értékelhető az I.r. felperes terhére.

Igen nyomatékos súlyosító körülményként kellett értékelni az I.r. felperes terhére, hogy korábban már kétszer marasztalták el ugyanilyen jogsértés miatt, így a jelen esetben különös és többszörös ismételt jogsértést követett el. Tovább fokozza ennek nyomatékát, hogy az ismételt jogsértések között rövid idő telt el. A versenyhatóság korábbi határozataival kiszabott - alacsony összegű - bírságok a speciális prevenció céljait nyilvánvalóan nem voltak képesek érvényre juttatni az I.r. felperessel szemben, hiszen nem tartották őt vissza az újabb jogsértéstől. Nem lehet e körben enyhítő körülménynek tekinteni a jogerős bírói ítélet hiányát, hiszen a korábbi versenyfelügyeleti eljárásokban hozott versenyhatósági döntések jogerősek. Megjegyzi a másodfokú bíróság; hogy az első elmarasztalás kapcsán már jogerős ítélet is született a versenyhatósági határozat jogszerűségének kérdésében.

Szintén az I.r. felperes terhére értékelendő a jogsértés együttes elkövetése.

Súlyosabb megítélésű az I.r. felperes magatartásának megítélése abból az okból is, hogy - a II.r. felperesnek az I.r. felperes által kétségbe nem vont nyilatkozatára figyelemmel - a vizsgált jogsértés elkövetésében a kezdeményező, vezető szerepet az I. r. felperes játszotta, az ő alapötlete volt a termékkapcsolás, így ő vitte a jogsértésbe a II.r. felperest is.

Az I.r. felperes magatartása felróható volt, mert nem az adott helyzetben általában elvárható módon, hanem a társadalom értékítéletét súlyosan sértő módon járt el akkor, amikor nehéz gazdasági helyzetben ismételten banki fedezet nélkül kínált hitelt a fogyasztóknak.

Az ekként részben megváltozott (helyesbített, kiegészített) bírságkiszabási körülményeket mérlegelve a másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy az I.r. felperes esetében az elsőfokú bíróság által csökkentett mértékű bírság összege eltúlzottan enyhe, míg az alperes által a határozatban a törvényi maximumban kiszabott mértékű bírság minden szempontból jogszerű. Az I.r. felperessel szemben a fentiek szerint feltárt súlyosító körülmények nyomatéka olyan mértékű, hogy azok a javára értékelhető enyhítő körülmények hatását teljes mértékben semlegesítik, kioltják. Erre figyelemmel a speciális és generális prevenció törvényes céljaival az alperes által kiszabott bírság arányban áll, azok eléréséhez mindenképpen szükséges, annak mérséklésére a másodfokú bíróság törvényes lehetőséget nem látott.

Ezért a Fővárosi Ítéltőábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését, a Pp. 253.§-ának (2) bekezdése alapján megváltoztatta, és az I.r. felperes keresetét teljes egészében elutasította (a fellebbezéssel nem támadott rendelkezések érintetlenül hagyása mellett).

Az alperes fellebbezése eredményes volt, míg az I.r. felperes csatlakozó fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a másodfokú bíróság - a peres felek pernyertességének és perveszttségének arányára figyelemmel - a Pp. 78.§-ának (1) bekezdése alapján rendelkezett az együttes első- és másodfokú perköltség viseléséről. Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 43.§-ának (3) bekezdése szerinti mértékű kereseti, valamint az Itv. 39.§-ának (3) bekezdés c) pontja és 46.§-ának (1) bekezdése szerinti mértékű fellebbezési, továbbá az Itv. 46.§-ának (4) bekezdése szerinti mértékű csatlakozó fellebbezési illeték viselésére a bírósági eljárásban alkalmazandó költségmentességről szóló 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13.§-ának (2) bekezdése alapján köteles az I.r. felperes.

Budapest, 2008. évi november hó 27. napján